

В дослідженій породі відсутні такі мінерали, як геденбергіт, андрадит та інші залізісті мінерали. Відомо, що відсутність багатих залізом мінералів типова для заміщення карбонатних порід в магматичну стадію. Крім того, про це свідчить наявність діопсидової облямівки між II та III зонами, тобто на границі магматичної габроїдної породи з кристалічним вапняком. В процесі скарнування з магматичної породи виносились магнезіально-залізісті компоненти й утворювалася діопсидова кайма. Це явище характерне для перших стадій магматичного заміщення.

2. Рухомість глинозему свідчить про явища контактно-інфільтраційного скарноутворення.

3. Інертність кремнезему свідчить про високотемпературний метасоматичний процес (SiO_2 , що входить до складу діопсиду в кристалічному вапняку, очевидно, місцевого походження).

ЛИТЕРАТУРА

1. Безбородько Н. И., Кристаллические породы окрестностей Винницы на Подолии, Геол. путеводитель, 1926.
2. Бобровник Д. П., Скаполит из кристаллического известняка (ксенолита) гранодиоритового карьера окрестностей ст. Гнивани Винницкой обл., ДАН СССР, т. IX, № 2, 1948.
3. Бобровник Д. П., Кристаллический известняк окрестностей ст. Гнивани Винницкой области, Зап. Всес. мин. об-ва, ч. 82, вып. 4, 1953.
4. Коржинский Д. С., Очерк метасоматических процессов. Основные проблемы в учении о магматогенных рудных месторождениях, Изд-во АН СССР, 1953.
5. Костюк В. П., Парагенетический анализ кристаллических пород Подолии в р-не г. Винницы, Изд-во АН УССР, 1955.
6. Лучицкий В. И., Кристаллические известняки, чарнокитовые граниты и кинциты северной части Украины, Зап. Киевского об-ва естествоиспытателей, т. XXVII, в. 2, 1927.
7. Сельский В. А., Химико-петрографические исследования гранитов окрестностей Гнивани Подольской губ. Ежегодник по геолог. и мин. России, т. XIV, вып. 1.
8. Тарасенко В. Е., О зернистом известняке из окр. Гнивани, Винницкого уезда, Подольской губ., Ежегодник по геол. и мин. России, т. XV, вып. 7.
9. Четвериков С. Д., Руководство к петрографическим пересчетам, 1956.
10. Eskola P., Die metamorphen Gesteine (T. Barth, C. Correns u. P. Eskola. Die Entstehung der Gesteine). Berlin, 1939.

О. К. Каптаренко, З. А. Антонова,

Л. М. Голубнича, О. М. Калугіна

Спроба співставлення юрських відкладів УРСР та Північного Кавказу за фауною форамініфер

З метою виявлення основного напрямку робіт в справі вивчення юрських відкладів півдня Європейської частини СРСР влітку 1956 р. була організована в лабораторних умовах невелика нарада мікропалеонтологів—спеціалістів по юрських відкладах. Автори даного повідомлення разом переглянули численні зразки форамініфер з розрізів Дніпровсько-Донецької западини (О. К. Каптаренко), Криму (Л. М. Голубнича) та Північно-Західного Кавказу (З. А. Антонова, Г. Я. Буданова, О. М. Калугіна).

Сумісна напружена робота протягом десяти днів дозволила виявити загальний характер мікрофауни юрських відкладів на значній території півдня Європейської частини СРСР.

Як відомо, юрські відклади Дніпровсько-Донецької западини, Криму та Північно-Західного Кавказу залягають в переважній більшості на значних глибинах. Загальноприйнята стратиграфія юрських відкладів базується в основному на складі макрофауни і в першу чергу на амонітах.

Розвиток геологічних робіт, зв'язаних з бурінням, викликає необхідність детального стратиграфічного розчленування юрських відкладів по ядрах, здобутих з свердловин. В цих невеличких шматках породи, цілком природно, макрофауна зустрічається рідко, і основна задача по розчленуванню юрських відкладів ставиться перед мікропалеонтологами. Проте це завдання тепер є дуже складним; як відомо, юрські форамініфери Руської платформи, Криму та Північно-Західного Кавказу досі майже зовсім не вивчені, а розпочаті багатьма мікропалеонтологами роботи знаходяться ще в стані рукописів, відомих лише невеликому колу фахівців.

Поруч з завданнями окремих геологічних організацій соціалістичне господарство Батьківщини вимагає більш широких стратиграфічних узагальнень, що може бути здійснено шляхом ширшого контакту фахівців окремих галузей науки.

Як відомо, юрський час в житті форамініфер є періодом появи та розвитку деяких родин; великого розвитку тут набувають різні представники лягенід, офтальміїд, епістомінід, поліморфінід; поруч з ними зустрічаються і інші форамініфери більш давнього походження.

Перед мікропалеонтологами стало питання, на чому в дальшому зосередити увагу для одержання найбільш успішних наслідків і в першу чергу для стратиграфічного уточнення порід юрського віку, які в переважній більшості інших керівних скам'янілостей не мають.

Розрізи юрських відкладів Дніпровсько-Донецької западини, Криму та Північно-Західного Кавказу, які були проаналізовані за складом форамініфер, дали змогу виявити такі характерні риси:

1. Стан збереження черепашок юрських форамініфер найкращий в платформеній частині, в Дніпровсько-Донецькій западині і значно гірший в геосинклінальній частині — на Північно-Західному Кавказі та в Криму; особливо поганий він в Криму, що значно утруднює вивчення тут юрського розрізу.

2. Розподіл форамініфер по всьому розрізу юрських відкладів всіх районів нерівномірний; найбільш збагачені на форамініфери відклади нижнього аалену, верхнього байосу, келовею та оксфорду. Значно збіднілими на форамініфери є відклади лейасу, верхнього аалену — нижнього байосу; щодо відкладів бату, то нижня його частина збіднена на форамініфери, верхня ж частина зовсім не має їх.

3. З'явлення форамініфер в юрських відкладах різних ділянок нерівномірне; найраніше вони зустрічаються на Північно-Західному Кавказі, де відомі з середнього лейасу; в Дніпровсько-Донецькій западині вони вперше з'являються у верхньому лейасі, а в Криму поки що зафіксовані, починаючи з середньої юри.

4. За систематичними ознаками форамініфер найбільш ефективними у відношенні стратиграфічного розчленування є родини офтальміїд, епістомінід, лягенід.

5. Представники родини офтальміїд являють чималий інтерес особливо в юрських відкладах Північно-Західного Кавказу, де вони проходять через весь розріз, починаючи від середнього лейасу. Швидка еволюція родини від лейасу до оксфорду й до кімеріджу сприяла з'явленню в окремі відрізки часу видів, властивих тільки окремим ярусам або й зонам. Наявність офтальміїд на двох інших ділянках, де вони не так рівномірно поширені, а також присутність їх в більш молодих — нижньокрейдових відкладах Криму та Північно-Східного Кавказу, дозволяє використати цю родину як один з найкращих стратиграфічних показників.

6. Представники родини епістомінід, як це вже було доведено (О. К. Каптаренко, 1956), також мають велике стратиграфічне значення; воно може бути поширене від Дніпровсько-Донецької западини і на інші райони.

7. Не включаючи великого стратиграфічного значення родини ляге-

чення ця родина ще не може бути використана в стратиграфічному розчленуванні юрської товщі. Її потрібно зосередити особливо увагу.

Ці стратиграфічні значення мають представники іфер, які є переважно космополітичними формами, які численні представники родини поліморфнід, які переходять від давніших до молодших відкладів

завдяки виявленню юрських відкладів за форамініферами в яких дозволила зробити лише самі загальні висновки про дальші роботи, проте перший досвід виправдав дальший контакт мікропалеонтологів та тривалі дослідження одержані наслідки і поглибити роботу по вивченню в розвитку юрських відкладів на широкій території Батьківщини, виявлення яких, особливо в умовах, може бути здійснене шляхом вивчення форамі-

Верхньотретинні відклади Приазов'я

Відклади залягають на значній площі південного частини вапняного масиву нижче базису ерозії і доступні для дослідження штучних виробіток (шурфи, свердловини). За допомогою геологічним управлінням та Запорізької пробурена значна кількість свердловин в Ново-Василівському районі і в деяких з них виявлена фауна форамініфер. Ці дані можуть уточнити стратиграфію неогенової товщі

в районі та його околицях, нижче конкських відкладів, які залягають на глибині 10 до 68 м піщану мергелисту глину сірого кольору з вапняними порід потужністю до 3 м. В глинах та пісках зустрічається кількість ервілій (*Eroilia pusilla* Pnl.) та трохи

інших форм, які залягають в районі Каховки та інших пунктах району. В околицях с. Ново-Василівки ервілійові відклади залягають нижче конкського (фоладового) горизонту і підлігоценного віку. Слід відзначити, що як в самій Каховці та її околицях спостерігаються виклинювання окремих горизонтів, що й привело до різних трактувань геологічного району.

В районі с. Ново-Василівки на докембрійських породах зустрічаються вапняки, а вище — ервілійові шари, конкський горизонт, бурі глини та лесовидні суглинки.

В північно-східній частині села міоценові осадки виклиняються і залягають безпосередньо на розмитій поверхні

вапнякових (картвельських) та ервілійових відкладів, в районі Приазовського та Ново-Василівського районів, провідні шари — Володимирівка — Орлівка. Фоладові відклади залягають, складені пісками, і лише в окремих пунктах зустрічаються вапняку та темної глини.

Фауна конкської фауни молюсків в цьому районі, очевидно, пов'язана з конкськими відкладами в ранньосарматський період наявністю крупнозернистих пісків в основі ниж-

нього сармату, а також та ервілій (*Eroilia trig-*

Найбільш поширені кімерійські та верхньокімерійські пісками, пісковиками та піщаних осадках М. М. кімерійського віку. Такі відклади є в районі Орлівки.

Відклади кімерійського віку (останні не поширені в районі Орлівки) та нижньосарматські посередньо на кристалічному фундаменті (Орлівка).

Північна межа поширення становить 10—15 км від півночі району Орлівки.

На відкладі дослідника кімерійського віку нижнього антропогену. В районі Орлівки та інших виявлено на глибині від 32,5 до 35 м глини потужністю до 1 м. В глинах та пісках виявлено *lenticularis* Sabba. *Unio* *Fer. Melanopsis* sp. *Vio-* *lida* та меланопсисів лежачих на глини та пісках ярусу району Рені Одеської області. Д. Ш. Давіташвілі та ін.

Дані вивчення Є. Т. в районі Орлівки дають картину фауни молюсків (серед яких *Pinus* — 82%, *Cedrus* — 5%, ліщина *Artemisia* — 3%, лободові та інші рослини, кількість трав'янистої рослинності в районі, деревна ж рослинність в долині та балок.

Необхідно також вивчити фауну вантинського обліку зучасть в районі Орлівки в області в товщі пісків та в пісках на глибині 85,7 м. Дані вивчення фауни молюсків — *Pr-* *limanicum* Krest. та інші.

Наведені дані дають картину прісноводного басейну в районі Орлівки в межах сучасного Чорного моря та таманського часу. Північна межа басейну в районі Орлівки, що заселяла в основному прісноводний басейн. Проникнення в басейн, можливо, відбувалося з Сивашу.

Проверано 1974 г.

ГЕОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Том XVII, вип. 3

1957 г.

1957 г.

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ВЗНОС

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ—1957

Відомості про журнал
і його редакцію
в журналі "Наука" 1957